Година III. Timişoara, (Темишвар) 20. августа 1923. Бр. 24.

ГЛАСНИК

ЦРКВЕНИ, ШКОЛСКИ И ДРУШТВЕНИ ЛИСТ.

Издаје: Архим. Стефан Николић, Еписк. Викар.

Излази 1. 10. и 20. сваког месеца. Уредништво и Администрација у Timişoara, Cetate Piaţa Unirii Nr. 2. Телефон број 523. (Рукописи се не враћају.)

Уређује Слободан Костић Епарх. бележник.

Службени део.

К. 254. през. из 1923.

СТЕЧАЈ.

На парохију V.*) плаћевног разреда у Срп. Св. Петру овим се расписује стечај. Компетенти имају своје прописно инструјисане молбенице путем надлежних им власти до 1/14. септембра о. г. овој конзисторији поднети.

Епарх. Конзисторија у Темишвару, 10/23. јуна 1923.

Председништво.

Извештај о раду Епарх. Управе.

Рад седнице Епарх. Админ. Одбора од 20. априла/3. маја 1923.

Оверовљен је записник седнице од 12/25. окт. 1922. год. — Узето је на знање, да је Вел. Упр. Савету Срп. Патријаршије послат извештај о висини закупнине залишне парох. сесије у Срп. Св. Мартону и сведоџба општ. поглаварства там. о томе, коме је била иста сесија у 1919/20. под закуп издата. — Достављена је ц. о. у Мачевићу одлука ВУС-а у ствари исплате дуга за верозак. принос, саборске трошкове и митроп. прирез до краја 1923. год. па је ц. о. позвата, да у будуће уредно трошкове отплаћује. — Исто тако и ц. о. у Ст. Молдави. — Узето је на знање издавање залишне парох. сесије у закуп у Срп. Чанаду, Дињашу, Денти, Срп. Св. Мартону, а јереј Милан Николић позват је, да у ствари издавања залишне парох. сесије кетфељске поднесе одлуку аграрне комисије по којој је иста под присилну аренду издата. — Издата је окружница у ствари сузбијања венеричних болести. — Узето је на знање повишење парохије у Араду са II. на I. разред и исто је пријављено ВУС-у ради саопштења срп. нар. црквен. Сабору. — Позвата је ц. о. у Чакову, да у ствари отклањања констатованих мана приликом ревизије поднесе извештај. — Узето је на знање расположење Еписк. Викара, да је са 15. јан. 1923. год. поставио Јована Папина сврш. богослова из Денте за епарх. чиновника. — Узет је на знање извештај Епарх. Школ. Одбора у ствари оправке школ. зграде у Нађфали, па је ц. о. упућена, да у будуће за сваки већи издатак затражи одавде претходно одобрење. — На молбу Епарх. Админ. Одбора у Вел. Кикинди достављени су истом тражени документи за там. Епарх. Фонд. — Публикована је подр. парох. званима одлука св. арх. Синода у ствари сузбијања дивљих бракова. — Позвате су црквене општине, да поднесу извештаје о дивљим браковима. — Уважена је молба ц. о. у Торњи, да може новац од реквирираних звона употребити на набавку нових звона па је иста позвата, да поднесе извештај о набавци звона. — Узета је на знање одлука Епарх. Конзисторије, којом тражи да се против подпредс. Пере Михајловића и неких одборника из Чакове због спречавања свештеника у вршењу богослужења поступи, па су Пера Михајловић и др. лишени часништва те активног и пасивног изборног права на 6 година, а В. Чарнић осуђен и на губитак места црквен. појца; уједно је јереју М. Марцикићу епарх. адм. референту поверено, да спроведе реорганизазију црквен. општинске управе чаковачке. — Позват је Др. М. Калиновић епарх. фискал на поднашање мишљења и предлога у ствари потраживања јереја Дим. Вујковића од ц. о. у Фенлаку. — Позвате су црквен. општине, које нису исплатиле дуг за епарх. принос, да исти исплате. — Узето је на знање, да су свима црквен. општинама издати формулари са упутством за вођење црквен. општинских рачуна. — Узета је на знање окружница Еписк. Викара да ће са 1. окт. 1923. г. попунити сва парох. места засебним свештеницима. — Узет је на знање извештај протонамесника Душана Гајића пароха у Денти у ствари спора између јмн. Никанора Савића а. п. у Тем.-Граду и јмн. Теодосија Суботића а. п. у Торњи око издавања парох. сесије у Биру и Толвадији за екон. 1921/22. г. па је јмн. Теодосије Суботић проглашен кривим и осуђен на снашање трошкова а јмн. Никанор Савић упућен, да проуз-

*) У бр. 20., 21. и 22. погрешно је стојала II.

роковану штету путем грађанског суда затражи. — Узет је на знање извештај игумана В. Вукосављевића у ствари разрешења ц. о. управе у Радимни и постављања пр. упр. одбора, па је овај позват да поднесе извештај да ли је спремио све, што је потребно за нову ц. о. организацију. — Узет је на знање закључак ц. о. у Сараволи против потраживања отштете од стране католичког патроната у Нађусу, па је ц. о. позвата да у своје време поднесе извештај о завршетку ствари. — Уважена је молба Ур. Ковинчића изабраног и потврђеног протопрезвитера у Араду, да може ц. о. рачуне у Нађлаку приликом редовне протопр. каноничке визитације прегледати, па је исти позват да у своје време поднесе извештај о извршењу овд. налога. — Узет је на знање генерални извештај јереја Александра Атанацковића а. п. у Радимни заменика окр. протопрезвитера соколовачког о обављеној протопрезвит. каноничкој визитацији, па су позвате све ц. о. истог протопрезвитерата, да опажене мане отклоне и о учињеном извештај подносу.

(Наставиће се.)

Неслужбени део.

Успеније Богородице.

— Поука. —

Св. наша православна црква данашњи дан посвећује успомени на смрт пресвете Богородице Марије, матере Господа нашег Исуса Христа. Сећа се онога тренутка када је мати Исусова узашла са земље на небо.

Сећајући се и прослављајући данас Успеније пресвете Богородице — размислимо о дужностима нашим према удовицама и сирочадима.

Смрт често уграби породици хранитеља. Иза оца остану често деца са мајком. Мајка у томе случају поред својих материнских дужности узима на себе и очеве, те је она њима и отац и мајка. Отац се брине, да намакне породици својој потребних средстава, а мајци је дужност, да та средства мудро распореди. Удовица мора да се брине и за једно и за друго. Још гори су случајеви када деца остану сирочад и без оца и без мајке.

У оба случаја добар хришћанин мора њима притећи у помоћ и невољу олакшати.

Када остане мати да се сама брине за себе и децу, сваки од нас јој мора ићи на руку. Мора јој помоћи да добије рада, мора је саветом упутити у многим стварима, мора јој и делом помоћи ако сама себи помоћи не може. Тешко је зрелом човеку данас водити бригу за кућу а не нежној жени — мајци. Ако је сирота, нарочито је морамо помоћи, да јој хрђави људи беду не искористе и на хрђав пут не заведу. Благо деци који су остали са честитом матером.

Невоља је и несрећа велика, када децу остану сирочад, када остану без оца и мајке. За њих треба да се брину најближи рођаци, ако и њих нема — добри људи. Не треба питати ко је, чији је, него сироче прими, нахрани, упути и изведи на добар пут да не пропадне. Добро хришћанско срце жали и птиче самохрано а не сироче невино.

На данашњи дан Успенија пресвете Богородице, обазримо се око себе, потражимо удове и сироте, помозимо им и помислимо да и наша деца могу сирочад остати. Не тражите награде зато, Господ Бог који је на небу и на земљи, за помоћ коју пружите удовицама и сирочадима помоћиће и вама и деци вашој. Амин.

Свеправославни конгрес.

(Свршетак.)

8.

Одређење пасхалног пуног месеца биће на основу астрономског рачунања, са свагдашњим узимањем у обзир постигнутог напретка Науке. Одређење датума Ускрса биће према времену светог града Јерусалима. (Види у напомени §. 8.)

9.

Васељенска Патријаршија умолиће Звездарнице или одсеке небеске механике Универзитета у Атини, Београду, Букурешту и Петрограду, да саставе пасхалне таблице за дуже време, које ће Патријаршија саопштити свима Православним Црквама.

10.

Ова реформа Јулијанског календара не може престављати сметњу за евентуалну будућу измену његову, коју би усвојиле све Хришћанске Цркве.

Напомена: Нови Календар је тачнији од Григоријанског, чија се средња дужина године разликује за 24 секунда од средње дужине тропске године.

Разлика између дужине грађанских година новог Календара и година Григоријанског је тако мала, да ће тек после 877 година наступити размимоилажење календара.

У ствари између ниже наведених столетних година биће преступне у Григоријанском календару подвучене године: *2000*, 2100, 2290, 2300, *2400*, 2500, 2600, 2700, *2800*.

Разлика ће се дакле показати тек 2800. године.

§. 8. „Пошто се дан рачуна од поноћи до поноћи, грађански датум од прве месечеве опозиције по пролетњој разнодневници биће на основу времена подневка који пролази преко Храма Св. Гроба. Прва Недеља после овог датума је дан Ускрса, т. ј. ако овај дан падне у Недељу, Ускрс ће се празновати у следећу Недељу".

Поред календарског питања расправио је конгрес и меморандум српске цркве у питању другог брака свештеничког.

Делегати Српске Цркве поднели су били меморандум о питању другог брака. У меморандуму се истиче беда деце удових свештеника, који су

принуђени или да са децом проводе најтежи живот, или да се изложе сумњичењу ако држе женску послугу. Меморандум признаје да има и конкубината. Отуда се Српски Архијерејски Сабор налази пред болном дилемом: с једне стране ове неподношљиве околности, а с друге позитивни прописи црквених канона. С тога се обраћа осталим сестрама Црквама да се питање другог брака свештеника подвргне непогрешној оцени целе Васељенске Цркве и донесе решење бар путем писменог споразума, док се не сазове Васељенски Сабор. Даље се у меморандуму опширније расправља теориска страна питања.

Конгрес је донео овај закључак:

1. Сматра дозвољивим други брак свештеницима и ђаконима који су усљед смрти остали удови, пошто се то не противи духу Јеванђелског учења, већ шта више одстрањује сваку замерку у свештеничком положају.

2. Синоди помесних цркава имају право да по предходном мишљењу надлежног епископа, а на молбу удових свештеника и ђакона, дозволе склапање другог брака.

3. Ова мера сматра се канонски пуноважном до сазива свеправославног сабора, коме једино припада, да ову одредбу снабде саборским ауторитетом.

Расправљено је и питање постова те је донесен закључак да се обавезно пости Ускршњи пост, и среда и петак преко целе године а остали се постови топло препоручују вернима.

Исто тако је донесен закључак у ствари допуштања брака у V. степену крвнога сродства, те дозволе, да свештенство изван службе не носи свештеничко одело.

Најзад су донешене одлуке о прослави у 1925. год. 1600-годишњице Првог Васељенског Сабора у Никеји, о времену, кад се може неко рукоположити за ђакона (21. год.), презвитера (24) и епископа (30), о доживотној обвезности монашког обета, о остајању у крепости брачних сметњи, поменутих у канонима Васељ. Сабора, о облагању епитимијом у брачним парницама, о празновању мањих празника наредне Недеље и изражењу жаљења, што је Патријарх Московски и целе Русије Тихон од стране свештенолајичке скупштине сазване у Москви свргнут.

Сви горњи закључци морају бити санкционисани од помесних цркава.

Св. Архијерејски Сабор српске цркве састаће се 9/22. августа т. г. ради санкционисања Одлука Свеправославног Конгреса.

КОНГРЕС ЛИГЕ ЦРКАВА.

Недавно је одржан у Новом Саду Конгрес Лиге Цркава под председништвом епископа Иринеја. Конгрес је био од особитога значаја, јер чланови истога, задахнути узвишеним човекољубивим идејама, расправљаше најважнију и по човечанство најспасоснију идеју, идеју мира, те изразише дубоку жељу и наду, да ће се ова узвишена идеја Божјом помоћу и остварити.

Конгрес је донео следећу резолуцију:

1. За напредак и процват држава, у којима има народносних мањина, а за општи мир у Европи, од велике је важности, да се одредбе уговора о миру широкогрудо примењују и да се искрено излази у сусрет жељама тих мањина, у колико су оне оправдане.

2. Следствено томе прва је дужност свију земаљских одбора Лиге Цркава, да у својим земљама, свом снагом пораде на томе, да сви фактори, који долазе у обзир, најширокогрудије и у целости примењују те уговоре о миру.

3. С тога треба, да су у тим одборима заступљени и представници главних мањина, како би се о питањима, која њих тангирају, могло расправљати на њиховим скупштинама.

4. Према томе било би упутно, да се одбори према потреби састају, како би заједничким напором нашли задовољавајуће решење респективних питања.

5. До 31. дец. 1923. год. одбори имају, да поднесу централи у Лондону извештаје у том правцу. У исти мах треба да саопште, на који би начин, светски савез, у будуће требао, да потпомаже њихову акцију.

Из читаве ове резолуције види се племенити рад, и тежња Лиге Цркава, да ово многонапаћено човечанство спасе, тиме, да се одредбе уговора о миру тачно примењују, и тим начином створи могућност, за правилно социјално-економно и културно унапређење народно.

Данашње зло, проузроковано европским ратом, мора се лечити. Човечанство је под ударцима ове борбе, која је узела све веће и веће размере, посрнуло, изнемогло, малаксало. Овом изнемоглом човечанству треба дати животне енергије, треба га охрабрити, подићи и улити му наду на лепшу и бољу будућност.

Од особитога је значаја, што је у данашње време, баш црква узела себи у задатак, да питање мира расправља и по могућству и оствари. Црква, која је спасоносна, ово питање може остварити. Данашње свеопће социјално-политичко и економно стање јесте тако заоштрено, да се од дипломације не можемо надати спасу. Интереси појединих држава су различити. Дипломација заступајући интересе своје државе све већма и већма се удаљује у питању свеопћега мира, усљед чека искрсавају све веће и веће трзавице. Какво је данашње свеопће стање, дипломација није у стању остварити спасоносну идеју мира, за којом тежи читаво човечанство. Но што не може дипломација остварити, може црква. Црква ослањајући се на узвишеност Христове науке, која проповеда љубав према ближњему па и најсавршенију љубав према непријатељу, може

сада најлакше и најбоље остварити социјално-политички и културни свој програм.

Да се може прави мир постићи, црква треба својом науком да продре у најзабаченије кутове, где год људи живе, проповедајући узвишеност Христове науке, развијајући свест о томе, да се прави мир једино путем вере може постићи, а никако насиљем, оружјем и крвљу.

Пропаганду развијати у корист мира, позвани су сви они, који Христова начела исповедају. У држави, која почива на моралном темељу, која почива на узвишеним Христовим начелима, владаће благостање, а грађани ће бити сретни и напредни. У држави, која не почива на моралном темељу, не може бити благостања ни напретка; а у грађанству ће владати вечита борба и трзавице.

У Старом Завету видимо трагове првога убијства. Кајин је убио Авеља. Убијством овим заражено је човечанство разним пороцима, те у данашњем времену када је зацарила мржња, пакост, освета, када се прихваћа начело: зуб за зуб, главу за главу, најпотребнија су нам, да се једном већ остваре узвишена Христова начела: „Љубите ближње своје као сами себе". „Ко тебе каменом, ти њега хлебом". Када се Христова начела потпуно остваре зацариће и свеопћи мир на земљи.

У Новом Саду је бачена искрица, која би требала, да се разбукти, да се рашири на све стране, и да на човечанство баци светлост искреног и правога мира. Од нас свију зависи, да ли ћемо оставити, да се пламен угаси, или ћемо употребити сву силу и снагу, да се што већма разбукти, па ако и не може одмах постићи трајнога успеха, ако и не може одмах доћи до правога мира, али може се нашом вољом допринети, да се тај пламен мира не угаси, него нека и даље тиња, док се поново не разбукти, и донесе трајнога успеха.

Питање мира је још увек нерешено. Решење истога још је врло далеко.

Но не треба очајавати, на млађима свет остаје. Човечанство треба да приуготови пут, који води бољој срећи и напретку. Такав приуготовљени пут, треба омладина да насљеди. Сви проповедници ове спасоносне идеје за сада подлегоше. Писање њихово, па и жива реч остала је безуспешна. Но ако је и остала безуспешна не треба очајавати, него треба да нас теши и крепи вера и нада на лепшу и бољу будућност.

У Темишвару, 1/14. јула 1923.

В. Вртипрашки,
епарх. школ. реф.

Наш народно црквени иметак и спровађање аграрне реформе.

Спровађање аграрне реформе јако је, нарочито у неким местима, утицало на имовно стање наших црквених општина.

Неколико наших црквених општина које су тешком муком у дугом низу година скупиле неколико јутара земље, данас су остале без ичега. Остале су да огромним прирезом покривају своје потребе око издржавања школе и цркве. Многи се интересују како је аграрни закон дирнуо наше црквене општине. Искреним родољубима је тешка брига за будућност. Шта ћемо и како ћемо ако останемо без црквеног непокретног имања? Да ли ћемо без тога моћи издржати наше цркве и наше школе? У Гласнику је и до сада у извештајима Админ. Одбора излазио рад око одбране наших интереса према аграрној реформи. Али у целини јасну слику немамо. Да би сви знали како стојимо и у томе погледу, у наредним бројевима ћемо изнети по местима како је аграрна реформа примењена према нашем црквеном непокретном иметку у земљи. Зато се обраћамо нашим пријатељима са молбом да ради публиковања шаљу извештаје своје на питање како је аграрна реформа утицала на непокретни иметак у земљи појединих црквених општина.

У данашњем броју почињемо са црк. општ. у Темишвару-Мехали.

Црквена општина у Темишвару-Мехали после поделе са Румунима поседовала је

1. једну и по сесију парохијску са баштом. Од горњег квантума земље ужива месни парох једну сесију и башту. Приход од полутине сесије парохијске употребљен је за издржавање школе. Да би се ово могло разумети, наводимо следеће. Када су Срби Мехалчани видели да ће се делити са месним Румунима, обратили су нарочиту пажњу на српску школу. Да би исту материјално осигурали а уједно да би себи створили за будућност један извор прихода и капитал, да би могли исплатити Румуне при деоби, основали су школски фонд. Приређивали су забаве, скупљали су новац, куповали земљу. Деобу су дочекали са 27 јутара земље школског фонда, која је земља била спроведена већ као чисто српска својина. Судска пресуда одреди да Срби имају дати Румунима половину капитала у непокретности и исплатити до 24000 форината у име одштете за цркву. Пошто је та свота према имовном стању верних била огромна, Срби продаду земљу школског фонда од 27 јутара те међусобним даром и малом припомоћи из НЦФондова исплате Румуне и остану сами. По деоби добивену полу сесије парохијанске употребљавали су за издржавање школе, као накнаду за продати „Школски Фонд". Земља је грунтовно остала на имену црквене општине и није преведена на школу зато, што се нарочито од Апоњијевог закона бојало, да не би и тај комплекс евентуалним подржављењем школе за црквену општину пропао.

2. 24 јутра земље на Чоки (половину су Румуни добили) оставина Димитрија Јовановића из Мехале око 1800. године.

3. 4 јутра тзв. школске земље (из времена Ма-

рије Терезије свака црквена општина у месту добила је 4 јутра земље).

4. Добротвори црквене општине Гаја и Јулка Брашован из места, оставили су св. цркви 16½ јутара земље са обавезом да им се подигне споменик на гробљу и одржавају одређени помени и парастоси.

Црквена општина у Темишвару-Мехали дочекала је аграрну реформу са укупних 93 јутра земље.

(Наставиће се.)

КРАЉЕВИЋ МАРКО.

(Наставак.)

Маркови родитељи, браћа и сестре.

А.

7. У предањима из наших крајева зна се само за једнога брата Маркова Андрију или Андријаша. У мађедонским песмама често се помиње брат Маринко, а ретко Андрија.

Како је Марко тражио и нашао брата Андрију, има предање из В. Дренове (Темнић), забележено у збирци Ст. Мијатовића:

Ухватили горски хајдуци Маркова брата Андрију и одвели. Тражио га Марко задуго, па напослетку чује да му је брат у ропству у Шарпланини. Дуго је смишљао како ће га избавити, па се најпосле одлучи да једно учини. Обуче се у хајдучко рухо, па дође у Шар и викне из свега гласа: „Аој, браћо из горе хајдуци! Изиђите из бусије на друм и примите брата вашега који вас тражи". Хајдуци изиђу и спроведу Марка у свој главни стан, где Марко нађе и брата Андрију који га није познао. Ту Марко исприча хајдуцима како је с четом хајдуковао на Рили планини, где му је сва чета изгинула од проклетога Краљевића Марка, а он се једва избавио. Чуо је да ће Марко сутра проћи кроз Шар, па је дошао да с њима заједно напада на Марка из бусије, те да му се освети. Радосни што су добили још једнога друга, хајдуци се развеселе и стану пити. Многи се опију, па и поспу. Тада Марко устане и подвикне из гласа: „Ај, хајдуци! ево Марка међу вама; он неће кукавички да оде, већ вам се јавља да знате, да одведе брата Андрију". Превари се десетак хајдука, те ударе сложно на Марка, али их он побаца као деца лопту на утрини и одведе брата Андрију у Прилеп.

У збирци Ст. Мијатовића има и ово предање из Галичника:

Путовао Марко с братом Андријом једног летњег дана по великој жези. Путовали, па се страшно уморили и ожеднили, те сврате у неку кућу крај друма. Ту застану једну стару бабу, која их понуди да седну у хлад под храстом. Марко одмах затражи од бабе да му донесе вина.

— Боља је вода од вина за свакога, па и за путника и намерника, — вели баба непознатим путницима.

— Вина, бабо, док ти нисам буздованом истресао буве испод кожуха, па ћеш знати шта је боље! — узвикне љутито Марко.

И баба одмах донесе пуно ведро вина и кондир.

Марко попије један кондир, па рекне: „Ово је грех; дај, бабо, још један!" Испије други кондир и рекне: „Ово хлади; деде, бабо, успи још!" А пошто је испио и трећи кондир, рећи ће: „Ово лечи; хвала, бабо!"

После овога баба је пружила кондир Андрији; он окуси мало вина, па рече: „Ово је лек;" окуси још једном: „Ово хлади;" а кад је и трећи пут окусио, рекао је: „Ово је грех", па врати баби кондир да остави.

За тим су путници даровали бабу, па се дигли и отишли. Кад је баба остала сама, задуго је мислила: ко је од ова два путника био у праву, онај старији или онај млађи?

Баш у то време пролети јој врана над кућом, гачући: — „Лек, лек, лек!"

— Ама и сама знам шта је лек, но мислим да ли је у пуном или празном кондиру, јер ми данас један путник говораше једно, а други друго, — рекне баба.

— У празном, празном, празном! — Одговори врана летећи и нестаде је.

Повише је народних песама у којима се износи супарништво између Марка и Андрије. У једној песми имамо о томе два варијанта, од којих је први из Црне Горе; у њему је спор између браће око тога, ко је бољи јунак, и несумњиво се потврђује да је Марко бољи. Други је варијанат из околине Софије; у њему је спор око „убаве моме" коју Марко добије.

Али је у народној поезији понајвише обрађен мотив о смрти брата Андрије. Један из Боке Которске почиње мотивом супарништва у гладовању и жеђи, у чему Марко односи победу, а жедан Андрија иде у крчму, где га Турци убију; но Марко освети брата. Други је варијанат са острва Хвара, а из старих дубровачких записа (из Хекторовићева „Рибања" од 1556. г.); у њему Марко, у свађи око деобе плена, смртно рани брата Андрију; а врло су нежне Андријине поруке Марку за мајку. Ово је уопште најстарија, најраније записана песма народна.

О мотивима из првог варијанта имамо и народну приповетку, штампану у „Вили" за 1867. год. У њој се вели да је Марко, кад је и сам у планини ожеднео, ударио топузом у камен, из кога је вода потекла, па тече још и данас.

У једној песми помиње се Марков брат Милош, који убија Марка, не познавајући га.

(Наставиће се.)

Пренос костију Бранка Радичевића.

Идуће године навршиће се сто година од како је рођен Бранко Радичевић. Српска Књижевна Задруга и Матица Српска одлучиле су да ту стогодишњицу достојно и свечано прославе. Ове године, међутим, навршава се четрдесет година од како су Бранкове кости пренесене из бечког Сен-Марксовог гробља на Стражилово. Пренос Бранкових костију на Стражилово извршен је на најсвечанији начин 10. јула (по старом, 23. по новом) 1883. године. Поводом тога, на Бранковом гробљу приређен је био 23. јула о. г. помен и, затим, једна мала свечаност у Карловцима.

Приликом ове четрдесетгодишњице није без интереса потсетити како је тридесет година после смрти песникове, дошло до преноса његових костију из Беча у Карловце. Познато је да је Бранко Радичевић умро 18. јуна 1852; познато је, тако исто, да је он за живота још изразио жељу да почива у српској земљи, на Стражилову, ономе Стражилову коме је он певао:

Збогом остај красно Стражилово.
Многи те је у звездице ков'о,
Многи рече: „Ао рајска слико!"
Ал' ко ја те рад не им'о нико.

Познато је, тако исто, да је за остварење те жеље било неколико покушаја, који су започињали бирањем нарочитог одбора за пренос Бранкових костију и ту се и завршавали. Тек 1883. на тридесет година после Бранкове смрти Српско Академско Друштво „Зора" узело је иницијативу на себе.

На дан 6. (18.) фебруара 1883. „Зора" је сазвала збор целокупне српске омладине у Бечу, и на томе збору буде решено да се пренос Бранкових костију изврши још те, 1883. године. „Зори" буде поверено да, уз суделовање целокупне омладине, целу ствар организује и изврши. Неизбежно, „Зора" изабере један нарочити одбор петорице, чији је председник био Петар Деспотовић, и томе одбору преда ствар у руке. Већ 1. (13.) марта одбор петорице упућује један позив Српскоме народу у коме га позива да узме активног учешћа у преносу Бранкових костију.

„Српски народе! каже се у томе позиву који су сви ондашњи листови забележили, ми смо чврсто одлучили да кости нашег најмилијег песника још ове године пренесемо у Карловце; нећемо жалити ни труда, а — по могућности — ни жртава, само да тај свети аманет једном извршимо . . . Зато се обраћамо на тебе, драги роде! и молимо те, да нам у томе предузећу по могућству припомогнеш, да пренесемо једном у српске крајеве ту светињу, око које ће се синови твоји загревати за Српство оним жаром, што гори у песмама Бранковим".

Поред овога „апела" упућеног целоме народу, бечки одбор за пренос обратио се поглаварству карловачке политичке општине с молбом да изда дозволу да се Бранкове кости могу сахранити на земљишту Карловачком (Стражилову). Затим, умољен је председник ранијег карловачког одбора за пренос, професор Павле Кречаревић, да настане око тога да одбор поново ступи у живот и дође у везу са бечким одбором. Најзад, одаслани су циркулари свима ђачким, певачким, занатлијским и другим друштвима српским у коме су позвани да морално и материјално помогну одбор.

Овај апел на народ и сви ови циркулари имали су успеха. Одиста, цео народ био се заталасао. На све стране прикупљани су прилози: по Војводини, по Босни, Црној Гори, Србији. У Београду је 9. априла 1883. у Народном Позоришту било приређено „Бранково вече". Позориште је било препуно. Чист приход са вечери износио је близу 150 дуката. Али не само у Београду, већ и у селима прикупљани су прилози. „Српска Независност" од 1883. (број од 14. априла) има једну овакву вест: „Г. Теша Црногорчевић, трговац из Пожаревца, предао је уреднику нашег листа, као члану одбора, Др. Лази Костићу, 204 динара и 20 пара у име скупљеног добровољног прилога у Бојнику у јабланичком срезу за пренос костију Бранка Радичевића".

(Свршиће се.)

О нашем листу.

Множе се добротвори нашег Гласника. Свесни Срби журе се да на данашњој скупоћи омогуће излажење листа. Неки од наших, када су чули да је штампа и папир поскупио, натичу се да што више прилога скупе за лист и на тај начин осигурају му опстанак и излажење. И ако је штампа и папир са 45% до данас поскупио, ми ипак дајемо лист по истој цени, само да би га што више сиротих и свесних Срба могао држати.

Од последњег исказа приложили су листу:

Јмн. Серафим Журковић намесник манастира св. Ђурђа леја 100·—.

Жива Витолић нар. посланик у Београду динара 200·—.

Евала, живели!

Белешке.

О МОНАШКОЈ ШКОЛИ МАН. БЕЗДИНА. Предавање у другом течају монашке школе ман. Бездина завршиће се 23. августа. 24. и 25. авг. одржаће се испити, а 26. августа биће питомци замонашени. На Вел. Госпојину је слава манастирска, после које ће се питомци са својим наставницима кренути на пут у Св. Гору Атонску. По повратку тога пута, који ће 15 дана трајати, определиће им се службе.

ВЕРЕЊЕ. Петар Костић управитељ текстилних фабрика Косте Илића синови у Београду испросио је себи за супругу љубазну и образовану Српкињу Мару Димину из Темишвара. Прстеновање је обавио

уз сходан говор младенцима у Недељу 12. авг. еписк. викар у Темишвару-Мехали, у дому протојереја-пароха Слободана Костића, рођенога брата младожењиног. Будућем српском пару срдачно честитамо на верењу.

ХРАМОВНА СЛАВА У ПАРДАЊУ. На летњег св. Архангела прославила је српска црква у Пардању своју храмовну славу. Богослужили су О. Севастијан адм. парохије у Ђиру, О. Мирон адм. парохије у Краљевцу и О. Иларијон адм. парохије у Пардању. Говорио је О. Иларијон. Слава је у реду прошла.

ДОБРОТВОР СРПСКЕ ЦРКВЕ У МАЛ. БЕЧКЕРЕКУ. Наш уважени пријатељ Младен Недић поседник из Малог Бечкерека, који је и до сада свагда стајао на бранику српске ствари у М. Бечкереку и потпомагао је, пре неког времена дао је поново видна доказа своје љубави према своме роду. Поклонио је српској цркви у Малом Бечкереку за набавку трећег звона 3000 леја.

Истичемо ово доброчинство Младена Недића јер смо уверени да ће се на њега угледати и остала браћа те ће прилозима свију улепшани свој храм украсити и трећим звоном. Живео!

СРБИ ТРГОВЦИ и ЗАНАТЛИЈЕ
у краљевини Румунији.

(Наставак.)

Срби трговци и занатлије у Араду.

Трговци: Миливој Радован млађи, вел. стовариште кудеље; Петар Црнић, стовариште црепа; Димитрије Жикић и Милан Живковић мешовит.

Зидари: Јован Клајић, Стеван Клајић, Радивој Радован, Лазар Дамјанов, Јован Шиклован.

Тимар: Миливој Радован старији.

Столари: Јован Дележан, Милан Богдановић.

Ћурчије: Коста Поповић, Ђурица Ћистор.

Бирташи: Милан Ђермек, Сава Дамјанов, Аврам Богдан, уједно и тргов. вина.

Дунђери: Мита Богдан.

Кројачи: Владимир Жикић, Лаза Дивљаков, Стеван Никола Пап млађи, Милан Сида.

Бербери: Владимир Жикић, Душан Михајловић, Стеван Немцов, Недељко Бабић, Исидор Пап.

Папучари: Никола Марковић ст., Милан Марковић.

Стругар: Димитрије Шиклован.

Црепари: Паја Шиклован, Ђорђе Петран.

Касапи: Паја Томић, Петар Чонковић.

Пекари: Јанко Михајловић, Ђорђе Јаћим.

Сајџија: Тоша Ђорђевић.

Ципелари: Алекландар Савић, Никола Варадин.

(Наставиће се.)

„Бјел' Вилиндар на сред Горе Свете"
или
Од задужбине Јакшића до задужбине Неманића.

I. УВОД.

Када је оно српско пропануло царство, на Косову пољу јадовиту год. 1389. због проклете неслоге српске, развитла несрећа црна децу Рода пораженога, са дома рођеног, на све четири стране света белога — да се спасу од смрти и ропства и да сачувају веру, име и светиње Отаца својих. — Од Сереза и Солуна, до Соче и Триглава; од Будима и Карпата, па до мора плавога Јадранскога — позорница је трагичнога, страшнога и славнога живота Рода Српскога од прелаза из мајке Бојке до данас. Сва је та земља натопљена племенитом крвљу и посута костима и гробовима српских синова. — Две су силе које владају и царују у души и срцу Србина и попуњавају биће српства целога. Силе су то супротне, неодољиве и судбоносне — сатанска и божанска.

Ох, како је Србин неваљао, проклет и страшна звер, када му сатана помрачи ум; угаси осећај поноса и стида и отује му срце погано похлепом, мржњом, против брату рођеноме, светињи српској и роду српскоме! На несрећу, имамо га и познамо: у проклетом Вуку Бранковићу — што издаде цара на Косову и нанесе роду своме несрећу петстолетну и страшну: колце — да га кидају и жива натичу; огањ — да га пеку и спаљују; конопац — да га кидају и вешају; насиље — да му образ и децу газе и обешчашћују и убијства, клања и море крви, да га муче, гњаве и удаве.

Ох, како је Србин честит, узвишен, племенит, витез и јунак, када му анђео Срба у души пробуди силу поноса и свести србинске, а у срцу честитоме уждије љубав свету, чудесну и вечну — па се жртвује и чуда чини за част и добро брата рођенога, за напредак, славу, срећу и будућност милога свога рода српскога! На срећу имамо га и познамо: у славноме Милош Обилићу — што погуби турског цара Мурата и жртвова живот свој за образ и част оклеветану и за одбрану и спас Отаџбине своје; што испуни миљем, радошћу, поносом и гордошћу груди и срца покољења српских до данас и научи српске синове јуначки гинути за крст часни и слободу златну и за лепо име Србинове. И док су деца сатане задавали смртне ране и копали гроб рођеном народу свом, дотле су синови прави и верни са својим добром, крвљу и животом лечили те ране горке и спасавали од пропасти српски народ свој.

Међу такве синове родољубе, ктиторе, великане и светитеље, спадају и они силни и многи од доба св. Неманића па до славних Карађорђевића. Синови који још у млеку и колевци мајке праве и рођене, посисаше и примише даре небеске: свест и љубав према Богу и своме српскоме роду. Синови — осењени силом божанском. Та сила света, слатка и божанска, гонила је и моћи давала великанима и херојима нашима, да живе и у миру за св. веру свој и народ свој. И док су једни и свети у мукама за српство душу испустили — да оплемене, очеличе и непобедиму створе душу Србинову, дотле су други и славни на темељу од костију тих мученика градили цркве и задужбине свете: „дас' у њима поју литурђије овог света као и онога; све у славу Бога истинога, и за срећу рода србинскога". Јер оци и родови наши уверени су били: да је

Свемогући Бог и Творац једина сила која српство штитити и спасити може и: да је св. вера наша православна и св. црква наша српска Светосавска, најсигурнији и вечан темељ среће и опстанка народа српскога.

Из те чисте и велике вере, наде и љубави Србинове, потекао је Хилендар, Жича, Грачаница, Дечани, Раваница, Острог, Милешево, Лепавина, Врдник, Крушедол, Ковиљ, Бездин и друге свете и славне задужбине и манастири, по великој домовини Србији и ван ње у туђини, у срећи и несрећи, свуда где Србин живи, где га имаде и за Србина се знаде. Ти Манастири — задужбине и светиње српске, биле су Србину и српскоме роду до данас: дом молитве, школа науке и просвете, болнице за лечење душе и тела, прибежиште и хранитељ убогих и немоћних. А у данима искушења, зла и очаја, беху ти манастири са калуђерима, хајдуком и гусларем једина сила, која је народ клонули робовки сакупљала, вере и наде му уливала, тешила, соколила, распаљивала и на борбу подизала. И беху они и јесу та сила, градови и стење, о које се напослетку разбише све буре и сило пакленске и на којој пониче васкрс, слобода и слава данашња, Србинова . . . . . .

И ти манастири, задужбине свете, узвишени знаци и споменици вере, љубави и мудрости наших Отаца; браниоци и спасиоци народа српског — и данас постоје поносни и горди и гледају у очи — али да ли вечности ил' пропасти? . . .

О ти светиње српска, стародревна и цароставна! Сило пророчка, која кроз векове многе, познаш душу народну — кажи нам деци садашњој, судбу твоју и Србинову! — Ми знамо и гусле нам кажу и вила нам прича: како си као зверка мати хранила и бранила нас и оце наше, који су често пута на згаришту и развалинама твојим, као над мртвим грудима миле мајке своје, оплакивали самрт твоју и несрећу своју. А ти си развалино мајко у помоћи на бури и зими, голу, гладну и застрашену сирочад децу и из гроба тешила на дане слободе, среће и славе — па кажи нам деци садашњој, судбу твоју и судбу Србинову! — Дедови и оци наши, крвавим су те знојем градили и створили и животом својим бранили; купили се око тебе, саветовали се и мирили; певали су и плакали, мислили и сањали о теби; поносили се с тобом, штовали те и волели ко очњи свој вид — светиње наша! А зашто? Знамо то и гусле нам кажу! Па кажи и ти нама, деци садашњој, судбу твоју и судбу Србинову! — Да ли се и данашњи синци, к'о оно некада и оци њихови, купе и свијају око тебе, светиње мајка наша? Да ли се и они као и оци њихови скрушено у теби Богу моле и добра дела творе? Да ли те к'о и оци њихови воле, цене и штују; да ли те у злу бране и жртвују за те и да ли су ти сада у срећи и слободи, захвални синови српски, деца твоја, за добра она неизмерна што им учини — светиње наша? Кажи нам деци садашњој, судбу твоју и судбу Србинову! — А да ли су служитељи твоји, монаси — калуђери Српски, к'о претци њихови славни, достојни сада светости твоје — светиње мајка наша? Живе ли у хладним и немим зидинама твојим, по заветима својим, тешким, заклетим, у молитви, животу испосничком и делању Српском и греде ли примером и путем славе, млађенога Авакума мученика, Хаџи ђере и Рувима и св. Саве? Ох, кажи нам деци садашњој судбу твоју и судбу Србинову! — Видимо — који видимо; осећамо — који осећамо; стрепимо — који стрепимо! Облаци се црни, гомилају, вију. Из далеко сева плам муње змијасте и из дубине громови, земљом затресу. А ти сама себи остављена, светиње наша, пред страшну буру која земљом тресе, страх нас је за темеље твоје у земљи, која се тресе. Је ли час судни наступио светиње мајко наша; — утеши нас плачне, застрашене и кажи нам деци садашњој судбу твоју и судбу Србинову! . . . .

По хладном, каменом зиду и стењу, храма шестолетнога, мрачнога и кадом тамњана мирисного, уз пламичак слава кандио, к'о на воштаном лицу св. мајке, старице измождене, блистају се силне росне бисер капљице и падају, цуркају темељу храма у дубину! . . . Шта! . . . То суze рони — плаче светиња, мајка наша! И глас јој дрхтави, надземаљски, као да се чује: „Казаће вам се — чућете; казаће вам се — видићете; доживићете — што заслужили будете!“

Ман. Бездин, 1. августа 1923.

О. Виктор Љубичић, јером.

Темишварска Српска Штедионица Д. Д.

ТЕМИШВАР

јавља овим својим штов. пословним пријатељима, да је на основу решења Oficiul Central de Control al Devizelor Bucureşt, бр. 1108. од 16. јула о. г. добила

Ауторизацију за трговање са девизама

те је на основу тога у стању дознаке за сва места иностранства понаособ за ЈУГОСЛАВИЈУ најповољније спровести.

Браћа Чендеш, Темишвар. 4826а